

ממנו, היה חיוב המשיכה בריבית יומית, במחירי השוק האפור, משעת ההפקדה. כן, הקפידו על השעה, לא רק על היום. (אם לישראל זכות יוצרים על השיטה אינני יודע. בארה"ב נוהג זה מהווה עבירה פלילית.) במשך שנתיים-שלוש הגלגול תפח ככדור שלג. צריך היה להריץ על ריק סכומים יותר ויותר גדולים, כדי לגבור בחשבון על חוב גדל והולך. על מיעוט מספר סיניפי הבנקים, שעמדו לרשות המבצע בארץ ניסו להתגבר ע"י החלפת צ'קים עם גזברים אחרים.

מובן שפעילות קדחתנית זו של המשק הקיבוצי, ליצירת אשראי מן האוויר, לא נשארה נסתרת מעיני קברניטי התנועה. אך כל עוד הבנקים שתקו ורשמו לעצמם סכומי עתק של ריבית מצטברת, לא יכלו לעשות הרבה מעבר לאזהרה. אך יום בהיר ארע הפיצוץ, שגמר את החגיגה. האירוע עצמו משתקף באנקדוטה, שעשתה סיבוב במסדרונות הבנקים: פיפקה (Piefke), גזבר משק אייל, שליז כפר סבא, נכנס יום אחד לפונדק הקטן מול הסיניף הראשי של בנק הפועלים ברח' מונטיפיורי, כשהוא מחזיק את בטנו מרוב צחוק. "פיפקה, מה קרה?" "פיצצתי את בנק הפועלים!" התברר שפיפקה גלגל כ-£70,000 - כפליים משוויו של קבוץ אייל, על זקנים וטף, ולא היה מסוגל יותר לתמרן ולכסות סכומים כאלה. אם בנק הפועלים לא התמוטט, ודאי הרגיש ברעידה; הנהלת הבנק התכנסה, מנהל מחלקת הקבוצים הודח והברזים נחסמו. שולקה זק, איש גבעת השלושה וחבר בדירקטוריון הבנק, עשה סיבוב במשקים ועשה לגזברים נו נו נו. הצעקות עלו השמימה, הן במזכירות הקיבוץ והן במשקים, כי בסגירת האשראי הפיקטיבי לא נעשה דבר, כדי לספק אשראי מתאים לפיתוח ולבניה, וכמו-כן להון חוזר. הבעיה מצאה את פתרונה רק כעבור כמה שנים, עם הקמת 'מועדון ברום', ע"ש יוזמו אברהם ברום, חבר שפייס. לעת עתה נשארה רק הזעקה.

(מה קרה לפיפקה, גיבור הפיצוץ? לאמתו של דבר, לקריירה שלו הדבר לא הזיק. הוא עזב את אייל, היה לפקיד בכיר במחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית ומאוחר יותר לראש עיריית קריית גת. בשני התפקידים שירת בנאמנות וזכה להערכה מכל הצדדים - אם כי, אני מניח, גם הקשר המפלגתי לא הזיק לו. את שמו האמיתי איש לא ידע. 'פיפקה' היה כינויו בחברת הנוער באשדות יעקב ובגרמניה נהגו לכנות כך את הברלינאי. מספרים, שלוי אשכול כראש ממשלה, שאל פעם את מזכירתו, האם המכתב לפיפקה מוכן לחתימה. "הנה, לפניך על שולחןך" ענתה. הכתובת הייתה לכו אריה מאיר).

על רקע הויכוח על המדיניות הפיננסית בתנועה הקיבוצית, או ליתר דיוק, העדר מדיניות כזאת, הוקם הסמינר לעבודה של הקיבוץ המאוחד. עם הסמינר הרעיוני, שפעל כבר כמה שנים, שאפו לתת, לבאי הכוח ולרכיז המשק בתנועה, את הביסוס האידיאולוגי האיתן לצד הידע המשקי-כלכלי הנחוץ. אבות התנועה היו מאמינים גדולים בלמידה. הם היו משוכנעים, שאם אתה מסביר לגזבר הצעיר ש-1+1 אינו בהכרח 5, הלז להבא יכבד את המוסכמות. הם לא חשו, שגילוי האמת החמורה והחשופה-"THERE IS NO FREE LUNCH" - עומדת בניגוד גמור לקונצפציה הקיבוצית "כל אחד לפי צרכיו - כל אחד לפי יכולתו". כמרקסיסטים מובהקים האמינו, שהאנטיתזה הפכה לסינתזה. ואל נשכח: זה היה במערבולת הפילוג בקבוץ המאוחד, כשהצד הפורש רשם על דגלו פיתוח גישה משקית יותר, תוך השתחררות מכבלים רעיוניים.

עין-חרוד

אם בגרעם, כאי בודד בים הסוער של ההתכתשות הפוליטית, שכחו לרגע שאנו בעיצומו של הפילוג בקבוץ המאוחד - עין-חרוד הזכירה את זאת על כל הכיעור שבדבר. מהכביש הכל נראה שקט ורגוע. מבנה הבטון הגבוה, הלא אסתטי במיוחד של במת האמפיתיאטרון הוותיק בארץ, נראה כבר מרחוק. גגות אדומים של בתים לבנים מבצבצים בין אמירי העצים העתיקים. אך במחנה היו סימני הפילוג בכל מקום. האשפה נערמה והביוב גלש מבורות הבקרה.

במזכירות הסמינר קיבלה אותנו, המחזור החדש, הטי בר, גרושה בגיל העמידה, מאותה הכשרה גרמנית-הולנדית, שגרעיניה הראשונים השתקעו בעין-חרוד. תפקידה בסמינר - מעין אם בית ועוזרת לרכז הסמינר, אריה שרון, חבר אלונים. משרדס היה בקומה הראשונה, ליד אולם ההרצאות. בקומת הקרקע נמצא כוך הנהלת החשבונות של הסמינר, שם עבד רווק, מותיקי עין-חרוד. למדתי מהר, שהלז היה שרוי באיבה עמוקה להטי בר והתייחס אליה, בשיחתו עם אחרים, רק כ"האישה" או "האישה למעלה". שהייתנו בעין חרוד לא הייתה ממושכת דיה כדי להגיע לשורשי האיבה הזו, ובכלל, היו לנו דאגות אחרות. לנו - זא. ל-35-30 חברים/ות, מכל משקי הקבה"מ בארץ, שבאו ללמוד תורה מפי זקני העדה. יותר ממחציתנו היו צעירים, ילידי הארץ, אם כי היה גם בנימין רדצ'בסקי